

Barbaros Hayreddin

Hüseyin Serdar Tabakoğlu

İstanbul, Erdem Yayınları, 2018, 158 sayfa, ISBN: 978-605-349-954-1

İlker TÜRK*

1478 yılında doğduğu tahmin edilen Barbaros Hayreddin Paşa, Midilli'nin fethinden sonra adaya yerleşen Vardar Yenicesi'nden Yakup isimli bir sipahizade ile gayrimüslim eşinin dört oğlundan bir tanesidir. Asıl ismi Hızır'dır. Ancak Batılılar onu kızıl sakal anlamına gelen Barbaros (Barbarossa/Barbarroja) adıyla tanımışlardır. Hızır Reis Osmanlı tarafında ise Yavuz Sultan Selim'in kendisine taktığı Hayreddin ismiyle bilinmektedir.

Hızır Reis'in büyük ağabeyi İshak Midilli'de çalışmaktayken, Hızır Reis diğer kardeşleri Oruç ve İlyas ile birlikte Midilli, Selanik ve Eğriboz arasında deniz ticaretinden hayatını kazanmaktaydı.

Akdeniz dünyasının kaderini değiştiren olay ise Oruç ve İlyas'ın Trablusşam'a düzenledikleri bir sefer esnasında Rodos'ta üslenen St. Jean şövalyelerinin saldırısına uğramalarıdır. Hristiyan şövalyelerin yaptığı bu saldırı sonucunda ise İlyas şehit olmuş ve Oruç reis de esir düşmüştü. Bu olaydan sonra

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Tarih Bölümü Lisans Öğrencisi, ilkerturk1907@gmail.com.

Hızır ve Oruç kardeşler deniz ticaretini bırakarak korsanlık faaliyetlerine başlamışlar ve Akdeniz'de Barbaros kardeşler efsanesi doğmuştur.

Oruç Reis'in yetenekli ve tecrübeli olması Hristiyan toplumu tarafından büyük bir sorun teşkil etmekteydi. Esir olan Oruç Reis, bütün Müslüman esirleri taşıyan bir Rodos kalitesinin küreğinde Antalya açıklarına kadar gelmişti. O gece olan bir fırtınadan istifade ederek firar etmiş ve daha sonrasında Antalya'ya ulaşmıştı. Ve Ali Reis'in hizmetine girerek onun gemisinde ikinci Reis olarak görevlendirildi.

Ali Reis'in gemisinde iken 1510 yılında Memlük Sultanı Kansu Gavritarafından huzura çağrılmış ve Memlük gemilerinden birine tayin edilmişti. Bu sıralarda Hint Okyanusu'nda Portekiz tehdidi vardı.

Memlühakimiyetindeki kutsal toprakların Portekiz tehdidine girebilme ihtimalinden dolayı Osmanlılar 1507 yılından itibaren Memlüklere uzman ve malzeme yardımı yapmışlardır ve donanmasına takviye yardımında bulunmuşlardır.

Oruç Reis yetkili merceklerden izin alarak 1510 yılı sonlarında ilk seferine çıkmış ve Rodos sularında Korsanlık faaliyetlerine başlamıştır. Ancak bu faaliyetler Şer'i hukuk kuralları içinde ve ganimetin beşte biri hükümdara verilmek şartıyla korsanlığa izin verilmekteydi.

1513 yılında ise Barbaros kardeşler Tunus Sultanına kıymetli hediyeler ile başvurarak bir üs istemişlerdir. Sultan bu isteği geri çevirmemiş memnuniyet ile kabul etmiştir. Buna karşılık Barbaros kardeşler elde ettikleri ganimetin sekizde birini pençik ve ellide birini de liman hakkı olarak kendisine vermeyi kabul etmişlerdir.

Bu dönemde İspanya ve Fransa arasında İtalya Savaşı'ndan dolayı Batı Akdeniz'de yoğun bir deniz trafiği mevcuttu. İspanya kıyıları savaştan dolayı savunmasızdı. Hazırlıklar tamamlandıktan sonra toplam beş gemiyle denize açılmışlardır. Tunus zapt olunmuştur ve birçok gemi ele geçirilmiştir. Ganimet malı satılarak elde edilen gelirler pençik ve liman hakkı ayrıldıktan sonra leventler arasında pay edilmişti.

1492 yılında ise Granada İspanya Kralı Fernando ve kraliçe İsaabel Müslümanlar üzerindeki baskıyı artırmasından dolayı buradaki Müslümanların tek umudu Osmanlı devletiydi. Osmanlı devleti tüm gücüyle İspanya kıyılarına gelip buradaki Müslümanlara yardım etmişlerdir. Başta Kemal Reis olmak üzere Türk denizcileri buradaki Müslümanları güvenli bölgelere taşımaya gayret etmişlerdir.

Hızır Reis karada İspanyol askerleriyle giriştiği çatışma sonucunda ise Cenova taraflarına doğru yelken açmış ve Cenova önlerinde zahire yüklü dört gemi ele geçirilmiş ve daha sonra zengin ganimetlerle kıtlamak için Mağrib kıyılarına dönmüştür.

Eserin ilk bölümünde Barbaros Kardeşlerin Kökeni ele alınmıştır. Ailesi ve Kardeşlerinin hayatlarını nasıl kazandıklarını ve Akdeniz Dünyası'nın kaderini nasıl değiştirdiklerine dair bilgiler ele alınmaktadır.

İkinci kısımda ise Kardeşlerin Cezayir Günleri ele alınmakta, Kuzey Afrika'daki faaliyetleri, Oruç Reis'in ölümü, Limanların ve Kadırgaların gelişim süreci, İstanbul ile olan temas ve İspanyollara karşı olan mücadele'lerden bahsedilmektedir.

Üçüncü ve son bölümde Barbaros Hayreddin Paşa'nın Osmanlı himayesine nasıl girdiği ve Kapudanlık faaliyetleri ele alınmıştır. Osmanlı himayesinde yaptığı seferler ele geçirilen yerler ve Öncesinde Kara Devleti olan Osmanlı Devleti'nin Deniz devleti olma yolundaki faaliyetleri ele alınmaktadır.

Sonuç olarak ise Barbaros Hayreddin Paşa sadece deniz kimliğiyle değil bunun yanı sıra Kuzey Afrika'da yeni bir devlet teşkil adam devlet adamıdır. Bunların haricinde gemi inşa mühendisi ve tabii ki deniz savaşlarındaki usta becerileri büyük bir stratejist ve taktik dehasıdır. Çünkü Barbaros denizlerde Türklerden daha eski olmasına rağmen İtalyanlar ve İspanyolları yenmeyi başarmıştır.

Cezayir'e hakim olduğu sıralarda ise Yavuz Sultan Selim de Suriye ve Mısır'ı fethetmiştir. Böylelikle Doğu Akdeniz kıyıları Osmanlı egemenliğine katılmıştır. Çünkü Karada güçlü olan Osmanlı İmparatorluğu denizlerde de güçlü olmak amacındaydı.

Barbaros Hayreddin Paşa'nın en büyük başarısı ise Preveze Deniz Savaşı'dır. Bu savaşta Osmanlı'dan kat kat daha üstün olan Andrea Doria komutasındaki Hristiyan filosu Barbaros'un son derece başarılı taktik ve manevralarıyla mağlup edilmişti. Barbaros'un bu derece yeteneklerinden ve taktiklerinden en büyük rakipleri olan İspanyol komutanlar dahi övgüyle bahsetmektedirler.

Barbaros Hayreddin Paşa'nın bu denli başarılı olmasının en büyük sebebi komuta ettiği gemilere neredeyse bir gemi mühendisi kadar dikkat ve özen göstermesidir. Ve Akdeniz dünyasında tercih ettiği gemi tipi olan kuşkusuz kürekli bir savaş gemisi olan kadırgaydı.

Son olarak Hayreddin Paşa'nın belki de en büyük özelliği ağabeyi Oruç Reis'le birlikte Kuzey Afrika'ya yönelik siyasi bir vizyona sahip olmasıdır. Mağrib kıyılarına geldiklerinde sadece korsan akınları ve yapma ile meşgul olmamışlar, bunun haricinde kendi zekalarıyla Cezayir'de bir devlet meydana getirerek İspanyollara karşı gaza ve cihatla uğraşmışlardır.

Eğer Barbaros Hayreddin Paşa'nın Kuzey Afrika'nın Müslüman halklarını Hristiyan güçlerin müdahalesinden koruyan bu siyaseti ve vizyonu olmasaydı başta Cezayir olmak üzere Kuzey Afrika devletleri İspanyol sömürgesi haline gelebilirdi.

Okuduğum bu eser sadece bunlarla sınırlandırılmamış daha birçok olay ve gerçekleştirilen faaliyetler Kitapta yer almıştır. Kitap içerisinde herhangi bir görsel bulunmamaktadır ve Kitap zengin bir kaynakçaya sahiptir.

Barbaros Hayreddin ve onun dönemindeki Osmanlı Devleti'nin durumu, Batılı devletler ile olan mücadeleler, Kuzey Afrika gerçekleştiren faaliyetler hakkında merak ettiğiniz ve bilgi sahibi olacağımız bir eser olan "BARBAROS HAYREDDİN" okuyucuya yalın bir dil ile herkesin okuyup anlayabileceği bir şekilde sunulmuştur.